

RAPORTUL PRIVIND DREPTURILE FUNDAMENTALE — 2024

Anul 2023 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Raportul privind drepturile fundamentale 2024 al FRA analizează evoluțiile din domeniu, identificând atât realizările, cât și domeniile de interes rămase nesoluționate. Această publicație prezintă opiniile FRA în legătură cu principalele evoluții din domeniile tematice vizate, precum și o sinteză a dovezilor care vin în sprijinul acestor opinii. Astfel, raportul oferă o prezentare compactă, dar informativă a principalelor provocări legate de drepturile fundamentale cu care se confruntă UE și statele sale membre.

OPINIILE FRA

- 1** Introducere
- 3** Impactul crizei costului vieții și al creșterii sărăciei în UE
- 6** Abordarea amenințărilor la adresa democrației și a spațiului civic: promovarea participării și protejarea libertăților de asociere, de întrunire pașnică și de exprimare
- 8** Migrația: preocupări legate de drepturile fundamentale la frontierele UE
- 11** Punerea în aplicare și utilizarea Cartei la nivel național

Manuscris finalizat în aprilie 2024.

Nici Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și nici orice alte persoane care acționează în numele Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene nu sunt responsabile pentru modul în care ar putea fi utilizate informațiile oferite în continuare.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2024

Print	ISBN 978-92-9489-355-0	ISSN 2467-253X	doi:10.2811/39743	TK-AM-24-001-RO-C
PDF	ISBN 978-92-9489-302-4	ISSN 2467-2769	doi:10.2811/239141	TK-AM-24-001-RO-N

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2024

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru orice utilizare sau reproducere a unor elemente care nu sunt deținute de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, este posibil să fie necesară solicitarea permisiunii direct de la titularii drepturilor respective.

Fotografii realizate de:

Coperta: © Tamas Molnar/FRA; Pingpao/Adobe Stock; Ink drop/Adobe Stock

Pagina 3: © Pingpao/AdobeStock

Pagina 4: © Jiri Hera/AdobeStock

Pagina 6: © Markus/AdobeStock

Pagina 7: © Ink drop/AdobeStock

Pagina 8: © Sarah Sighnolfi/FRA

Pagina 9: © Tamas Molnar/FRA

Pagina 12: © Artjazz/AdobeStock și © New Africa/AdobeStock

INTRODUCERE

Aceasta este o compilație de opinii ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și însoțește *Fundamental Rights Report 2024* (Raportul privind drepturile fundamentale 2024). Rezumatul prezintă o sinteză a principalelor constatări din domeniile tematice la care se face referire în raport, în sprijinul opiniilor FRA. Sunt acțiuni bazate pe dovezi, oportune și practice care trebuie luate în considerare de organismele Uniunii Europene (UE) și de guvernele naționale.

Ediția din acest an a *Fundamental Rights Report 2024* (Raportul privind drepturile fundamentale 2024) explorează teme precum criza costului vieții, democrația și libertățile fundamentale și situația îngrijorătoare privind drepturile fundamentale de la frontierele externe ale UE. Raportul prezintă o analiză oportună a celor mai presante amenințări la adresa drepturilor fundamentale în Europa. De asemenea, analizează aplicarea și punerea în aplicare a Cartei drepturilor fundamentale a UE (Carta).

Deși raportul se concentrează doar pe aceste aspecte principale, anul 2023 a fost un an cu multiple amenințări la adresa drepturilor și libertăților fundamentale. Amenințările la adresa valorilor democratice și a spațiului civic, precum și ura și dezinformarea online reprezintă provocări serioase pentru drepturile fundamentale. La fel și creșterea rasismului și a intoleranței aferente. În același timp, Europa se confruntă cu sărăcie în creștere pe fondul crizei costului vieții și continuă să confrunte problema polarizatoare a migrației. Acțiunile necesare privind schimbările climatice riscă să consolideze formele existente de marginalizare socială și economică. În acest context, raportul de față prezintă o imagine de ansamblu concisă asupra principalelor probleme tematice și sugerează modalități de abordare a provocărilor cu care se confruntă drepturile fundamentale.

Opiniile FRA cuprinse în prezentul raport sunt menite să informeze factorii de decizie politică și legislativă prin definirea acțiunilor pentru UE și statele membre. Împreună cu raportul complet, FRA prezintă căile de urmat pentru o Europă mai incluzivă, bazată pe protecția și promovarea drepturilor fundamentale.

1

IMPACTUL CRIZEI COSTULUI VIEȚII ȘI AL CREȘTERII SĂRĂCIEI ÎN UE

Criza costului vieții a afectat toate statele membre. A fost determinată în mare măsură de consecințele economice ale pandemiei de COVID-19 și de creșterea prețurilor la energie din cauza războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei.

În 2022, 95,3 de milioane de oameni din UE erau expuși riscului de sărăcie sau de excludere socială. Această cifră reprezintă 21,6 % din populația UE. După o creștere în 2020 și 2021, cifra a rămas stabilă în 2022 față de 2019. Sărăcia și excluderea socială au crescut însă în rândul copiilor, afectând 24,7 % dintre ei. Această pondere a reprezentat aproximativ 20 de milioane de copii în 2022, cu aproape 1 milion mai mult decât în 2019.

Această criză a avut impact asupra drepturilor fundamentale garantate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și de Carta socială europeană a Consiliului European. În 2022 și 2023, UE și statele membre au adoptat măsuri pentru a aborda creșterea prețurilor și problemele legate de locuințe, precum și pentru a combate sărăcia energetică. Aceste măsuri au atenuat, în medie, impactul negativ asupra sărăciei și a excluderii sociale în rândul populației UE. Aceste măsuri au fost însă adesea temporare și nu au ajuns întotdeauna la cei mai vulnerabili. Prin urmare, efectele pe termen lung ale inflației trebuie în continuare urmărite îndeaproape.

Mai multe studii au subliniat impactul negativ asupra drepturilor fundamentale ca urmare a crizei costului vieții – provocată de pandemia de COVID-19 și de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Inflația și, în special, creșterea prețurilor amenință drepturile și principiile fundamentale garantate de legislația UE. Printre ele se numără drepturile la demnitate umană și la egalitate de gen, la nediscriminare, la respectarea vieții private și de familie, la asistență pentru locuință, la securitate socială și la asistență pentru accesul la servicii de interes economic general, precum și drepturile persoanelor care aparțin grupurilor cu risc sporit de sărăcie.

Criza costului vieții continuă să afecteze diferite grupuri în moduri și în grade diferite. Riscurile și efectele nu afectează la fel toate societățile. Persoanele deja vulnerabile sau discriminate sunt expuse unui risc mai mare de sărăcie.

Cei mai expuși riscului de sărăcie și amenințării la adresa drepturilor lor fundamentale sunt copiii, femeile, tinerii, minoritățile rasiale și etnice, persoanele în vârstă, persoanele lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersexuale și queer (LGBTIQ), romii și persoanele cu handicap. De exemplu riscul de sărăcie sau de excludere socială pentru copii a crescut considerabil din 2019, aproximativ 1 milion mai mulți copii fiind expuși riscului.

OPINIA FRA 1.1

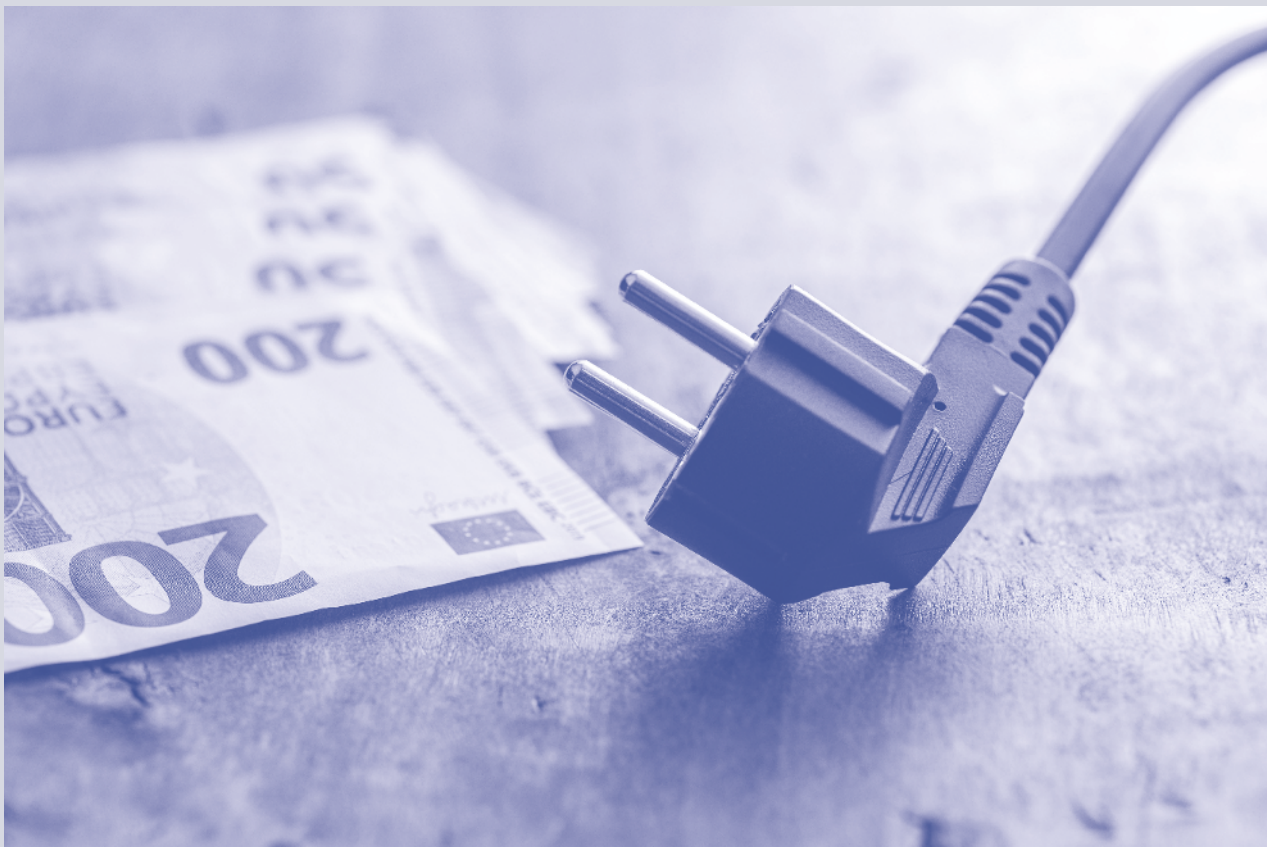
La planificarea și punerea în aplicare a răspunsurilor de politică și juridice la criza costului vieții, UE și statele membre ar trebui să țină seama de faptul că impactul acestei crize nu afectează în mod egal. De asemenea, statele membre ar trebui să se asigure că răspunsurile contribuie la combaterea sărăciei și a excluziunii sociale.

Pentru a face acest lucru în mod eficient, aceste măsuri de politică și juridice ar trebui să se bazeze pe dovezi, folosind evaluări *ex ante* ale drepturilor fundamentale. Acestea ar trebui extrase din date solide și fiabile, suficient de dezagregate pentru a determina impactul potențial asupra drepturilor fundamentale ale persoanelor potențial vulnerabile, de exemplu femeile, copiii și tinerii, minoritățile etnice, persoanele în vârstă, persoanele LGBTIQ, romii și persoanele cu handicap.

UE și statele sale membre au pus în aplicare diverse măsuri legislative și de politică pentru a aborda creșterea prețurilor și criza costului vieții. Printre ele se numără măsuri de impozitare, plafoane tarifare și prestații directe pentru a asigura dreptul la securitate socială, dreptul la asistență socială și accesul la bunuri și servicii esențiale, de exemplu energie, locuință și alimente.

Evaluările aprofundate nu au identificat însă niciun impact real al crizei costului vieții asupra drepturilor fundamentale protejate de Cartă. În plus, datele comparabile la nivel de țară privind nevoile și măsurile reale, precum și impactul lor asupra drepturilor grupurilor vulnerabile sunt limitate. Dezagregarea datelor relevante este adesea limitată la vârstă, sex și venit, fără date dezagregate disponibile pentru alte categorii grupuri în situații vulnerabile, de exemplu persoanele cu origini etnice diferite, persoanele LGBTIQ, romii și persoanele cu handicap.

Eficacitatea și rentabilitatea măsurilor adoptate pentru persoanele aflate în situații vulnerabile, inclusiv impactul asupra exercitării drepturilor fundamentale, rămân în mare parte necunoscute. Cercetările inițiale indică existența unor lacune semnificative în ceea ce privește punerea în aplicare. Măsurile care au fost puse în aplicare sunt temporare și neorientate și nu au ajuns la gospodăriile vulnerabile. Toate acestea au dus la lăsarea în urmă a unora dintre grupurile cele mai vulnerabile.

Criza costului vieții a provocat o creștere a sărăciei energetice, afectându-i în mod disproporționat pe cei deja expuși riscului de sărăcie și de excluziune socială. Grupurile dezavantajate – precum românii, imigranții și descendenții imigranților, minoritățile etnice, persoanele cu venituri mici și persoanele fără adăpost – și, în special, femeile din aceste grupuri sunt mai predispuse să se confrunte cu dificultăți în ceea ce privește energia și transportul decât populația în general.

Consiliul Uniunii Europene solicită statelor membre să-și consolideze răspunsurile la inflația mare și la creșterea costurilor energetice. Comisia Europeană a stabilit o serie de bune practici pentru îmbunătățiri structurale pe care le pot face statele membre pentru a aborda cauzele profunde ale sărăciei energetice.

UE s-a angajat să abordeze sărăcia energetică și să asigure o tranziție echitabilă și justă în Europa, ca parte a Pactului verde european. Abordarea sărăciei energetice este prioritară în directiva revizuită privind eficiența energetică [Directiva (UE) 2023/1791], care stabilește cerințele politicii energetice pentru atingerea obiectivelor climatice ale UE privind combaterea și monitorizarea sărăciei energetice. Evaluarea de către Comisia Europeană a planurilor naționale privind energia și clima pentru punerea în aplicare a Pactului verde european arată că statele membre au adoptat mai multe măsuri în ceea ce privește sărăcia energetică. Aceste măsuri le lipsesc însă obiective clare, metode de evaluare a vulnerabilității și un cadru solid de responsabilizare a consumatorilor.

OPINIA FRA 1.2

Comisia Europeană ar trebui să aibă în vedere includerea, în următoarea perioadă de programare a fondurilor structurale și de investiții europene, a unor condiții favorizante orizontale sau tematice adecvate, care să contribuie la combaterea sărăciei energetice.

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că măsurile de politică și juridice referitoare la obiectivele climatice și la sărăcia energetică iau în considerare dreptul fundamental la asistență socială și pentru locuință, astfel încât să asigure o existență decentă pentru toți cei care nu dispun de resurse suficiente. Acest lucru ar fi în conformitate cu normele stabilite de legislația comunitară și de legislația națională, precum și cu practicile de combatere a excluziunii sociale și a sărăciei.

La elaborarea planurilor naționale revizuite privind clima și energia, statele membre sunt invitate să ia în considerare recomandările relevante ale Comisiei. Este vorba de respectarea promisiunii centrale și transformatoare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă și a obiectivelor sale de dezvoltare durabilă (ODD) de a „nu lăsa pe nimeni în urmă”.

2

ABORDAREA AMENINȚĂRILOR LA ADRESA DEMOCRAȚIEI ȘI A SPAȚIULUI CIVIC: PROMOVAREA PĂRȚICIPĂRII ȘI PROTEJAREA LIBERTĂȚILOR DE ASOCIERE, DE ÎNTRUNIRE PAȘNICĂ ȘI DE EXPRIMARE

Participarea efectivă a oamenilor și a societății civile la afacerile publice este un instrument esențial pentru a asigura aplicarea pe deplin a drepturilor fundamentale. Ea garantează că la elaborarea legilor și politicilor se iau în considerare drepturile tuturor. Dovezile arată însă că, adesea, nu este timp sau nu sunt posibilități pentru observații consistente cu privire la proiectele legislative sau pentru implicarea în mod efectiv în acestea. Acest lucru este valabil în special când se utilizează proceduri accelerate sau când legile privesc mai multe probleme. Comisia Europeană a emis o nouă recomandare pentru a remedia deficiențele din procedurile naționale de participare și consultare.

Atât atacurile terților, cât și ingerința excesivă a statului – în special împotriva dreptului la libertatea de asociere, de întrunire pașnică și de exprimare – continuă să amenințe spațiul pentru societatea civilă. Aceasta include acțiunile în justiție strategice care vizează mass-media și organizațiile societății civile, precum și restricțiile propuse sau impuse asupra libertății de întrunire pașnică. Comisia Europeană a acționat propunând o legislație a UE privind acțiunile în justiție menite să intimideze și să epuizeze resursele organizațiilor societății civile și ale mass-mediei. În plus, Comisia a propus acte legislative atât privind libertatea mass-mediei, cât și pentru a facilita operațiunile transfrontaliere ale asociațiilor.

Participarea efectivă a actorilor din domeniul drepturilor omului și a populației în general la afacerile publice la nivel național necesită canale și proceduri adecvate pentru a se asigura că aspectele legate de drepturile omului ajung în mod eficient la factorii de decizie politică și legislativă. Facilitarea participării la afacerile publice este o cerință a drepturilor omului, după cum arată articolul 25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. Această participare este relevantă nu numai când statele membre legiferează în mod autonom, ci și când legislația și politicile lor intră sub incidența legislației UE – de exemplu când transpun o directivă UE.

3

MIGRAȚIA: PREOCUPĂRI LEGATE DE DREPTURILE FUNDAMENTALE LA FRONTIERELE UE

Mulți dintre cei care caută protecție internațională sau posibilități de muncă nu dețin documente de călătorie valabile. Unii încearcă să ajungă în Europa pe mare pe ambarcațiuni neadecvate pentru navigația pe mare. În 2023, peste 4 000 de oameni au murit sau au dispărut pe mare, cel mai mare număr din ultimii cinci ani. Pentru a reduce migrația neregulamentară, statele construiesc mai multe garduri, iar frontierele sunt din ce în ce mai militarizate.

UE implementează noi sisteme de informații pentru a facilita controalele la frontieră. Tensiunile dintre legislația națională care reglementează accesul la azil și legislația UE continuă, ca și acuzațiile de rele tratamente și alte încălcări ale drepturilor la frontieră. Organizațiile societății civile care ajută migrații și refugiații se confruntă în continuare cu provocări.

UE a convenit un pact privind migrația și azilul, prin care procedurile de azil și de returnare să fie mai rapide și să aibă loc în apropierea frontierei. Unele centre de la frontieră întâmpină dificultăți în a oferi noilor sosiți condiții demne de primire. Pactul va introduce o obligație pentru state de a monitoriza respectarea drepturilor fundamentale. Având în vedere că UE este acum parte la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), instituțiile și agențiile UE vor trebui să ia măsuri pentru a preveni și combate violența împotriva femeilor și violența domestică, în contextul migrației, inclusiv la frontieră.

Prezentul capitol privește drepturile fundamentale la frontieră. Se axează pe frontierele externe terestre și maritime ale UE. Analizează politicile dinaintea sosirii, controalele la frontieră în sine și prelucrarea inițială a persoanelor care intră în țară evitând controalele la frontieră.

OPINIA FRA 3.1

Statele membre ale UE ar trebui să-și revizuiască și să-și adapteze protocoalele de căutare și salvare pe bază de bune practici de salvare de vieți omenești pe mare.

Când promovează conformitatea finanțării UE cu drepturile fundamentale, Comisia Europeană ar trebui să aibă în vedere metode de a corela finanțarea pentru gestionarea frontierelor maritime cu adoptarea și respectarea protocoalelor operaționale care să asigure ajutorarea la timp a persoanele aflate în pericol iminent pe mare.

Statele membre și Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex) ar trebui să se asigure în mod colectiv că sunt mobilizate suficiente mijloace navale echipate corespunzător în zonele de larg, unde analiza riscurilor sugerează că este mai probabil să apară naufragii.

În 2023, peste 4 000 de persoane au murit sau au fost date dispărute în încercările de a ajunge în Europa pe mare. Este cel mai mare număr din ultimii cinci ani. Dreptul la viață [articolul 2 din Cartă și din Convenția europeană a drepturilor omului (Convenția)] implică o obligație explicită pentru statele care sunt obligate din punct de vedere juridic să îl respecte pe uscat și pe mare. Statele membre ale UE au protocoale operaționale privind operațiunile de căutare și salvare, care necesită o revizuire constantă pentru a reflecta cele mai bune practici și lecțiile învățate. Numărul de nave folosite la salvarea persoanelor aflate în dificultate pe mare nu corespunde nevoilor.

Reducerea numărului de decese pe mare este un proces complex. Acesta necesită o abordare cuprinzătoare care să cuprindă toate statele relevante, organismele UE, organizațiile internaționale și alte părți implicate. Există însă măsuri importante pe care UE și statele sale membre le pot lua.

Statele membre iau măsuri sporite pentru a-și controla frontierele și a stopa migrația ilegală. Unele măsuri au dus la arbitrar, incertitudine juridică, restricții asupra activității societății civile și protecție judiciară ineficientă împotriva încălcărilor generalizate ale drepturilor la frontiere. Puține victime au acces la justiție prin căi de atac eficiente. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) stabilește condițiile necesare pentru ca o cale de atac să fie eficientă în drept și în practică. În cadrul contribuției sale la raportul Comisiei Europene privind statul de drept, FRA arată că lipsa accesului la justiție poate reprezenta un risc pentru respectarea statului de drept ca valoare fundamentală a UE prevăzută la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

În viitor, în temeiul pactului privind migrația și azilul, statele membre vor avea obligația să instituie mecanisme independente de monitorizare a drepturilor fundamentale în timpul controlului la frontiere și sunt libere să extindă domeniul de aplicare a acestor mecanisme la alte aspecte. În 2022, FRA a emis îndrumări privind modul de instituire a acestor mecanisme.

OPINIA FRA 3.2

Statele membre ar trebui să depună eforturi sporite pentru a proteja drepturile fundamentale ale migraților, ale refugiaților și ale persoanelor care solicită azil la frontiere. Ar trebui să facă acest lucru prin investigarea promptă și eficace a tuturor acuzațiilor de încălcare a drepturilor fundamentale la frontiere și în toate incidentele de naufragiu. În plus, statele membre ar trebui să respecte cerințele procedurale stabilite de CEDO.

Statele membre ar trebui să instituie sau să consolideze mecanisme naționale independente de monitorizare a respectării drepturilor fundamentale la frontierele lor externe, bazându-se pe expertiza și îndrumarea FRA.

OPINIA FRA 3.3

Statele membre ar trebui să se asigure că centrele utilizate pentru a găzdui noii sosiți la frontierele externe oferă condiții demne și sigure și nu duc la detenție arbitrară. Aceste centre ar trebui să facă parte dintr-un sistem general solid de gestionare a migrației, cu capacitate suficientă pentru a muta solicitanții de azil în centre obișnuite, când este nevoie. De asemenea, sistemul ar trebui să dispună de proceduri eficiente și umane pentru returnări demne și să ofere oportunități de integrare viabile pentru beneficiarii de protecție internațională.

Comisia Europeană ar trebui să aibă în vedere solicitarea unei evaluări independente a impactului asupra drepturilor fundamentale, când este nevoie, pentru a verifica conformitatea finanțării UE cu drepturile fundamentale în conformitate cu instrumentele UE aplicabile.

OPINIA FRA 3.4

La evaluarea conformității finanțării UE cu legislația UE, statele membre și Comisia Europeană ar trebui să ia în considerare și standardele stabilite în Convenția de la Istanbul a Consiliului European.

În 2023, Convenția de la Istanbul a devenit obligatorie pentru UE însăși și nu numai pentru statele membre care au ratificat-o. Legislația UE conține deja dispoziții pentru protejarea femeilor la frontiere. Noile obligații le vor extinde și mai mult. În baza regulamentului privind dispozițiile comune [Regulamentul (UE) 2021/1060], când statele membre utilizează fondurile UE pentru a-și sprijini politicile de gestionare a frontierelor, de azil și de returnare, acestea trebuie să instituie mecanisme care să asigure faptul că programele finanțate de UE respectă Carta și Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. În raportul său din 2023 intitulat *EU Funds – Ensuring compliance with fundamental rights* (Fondurile UE – Asigurarea respectării drepturilor fundamentale), FRA propune ca, în viitor, să fie luată în considerare și Convenția de la Istanbul.

4

PUNEREA ÎN APLICARE ȘI UTILIZAREA CARTEI LA NIVEL NAȚIONAL

Înainte de evaluarea intermediară din 2025 privind punerea în aplicare a strategiei privind Carta pentru consolidarea aplicării Cartei și cea de a 25-a aniversare a proclamării acesteia, eforturile de aplicare a strategiei din 2020 privind Carta la nivel național nu conțineau încă un proces structurat și obiective, etape și calendare concrete.

Carta a continuat să consolideze setul de instrumente de protecție a drepturilor fundamentale în sălile de judecată, după cum reiese din jurisprudența națională și cea europeană. Dar provocările persistente în ceea ce privește accesibilitatea sistemului de justiție au împiedicat exercitarea efectivă a drepturilor consacrate în Cartă, în special pentru persoanele aflate în situații vulnerabile.

Aplicarea Cartei de către legiuitorii și autoritățile naționale a rămas în urma celei a sistemului judiciar. De remarcat, în special, neutilizarea Cartei de către autoritățile regionale și cele locale. Statele membre au adoptat treptat cadre politice și legale pentru a pune în aplicare „condiția favorizantă orizontală” aferentă Cartei pentru utilizarea fondurilor UE. Au rămas însă probleme în ceea ce privește mecanismele de depunere a plângerilor, participarea și capacitatea necesară a actorilor din domeniul drepturilor fundamentale. Având în vedere că instituțiile naționale pentru drepturile omului se numără printre principalii consilieri ai guvernelor naționale pe probleme legate de drepturile omului, este în continuare important ca acestea să-și dezvolte competența în materie de Cartă.

Datorită finanțării UE dedicate, în special prin programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CEDV), s-au intensificat eforturile de extindere a cunoștințelor și a competenței cu privire la Cartă. Există însă diferențe între statele membre, autoritățile naționale și profesii în ceea ce privește măsura în care se aplică Carta.

În curând se împlinesc 25 de ani de la proclamarea Cartei. Carta continuă să fie utilizată frecvent la nivelul UE, în special în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, dar și în elaborarea legilor și a politicilor UE (vezi, de exemplu instrumentul nr. 29 al Comisiei Europene și orientările Consiliului). În 2025, Comisia Europeană va prezenta un raport privind punerea în aplicare la jumătatea perioadei a strategiei sale din 2020 de consolidare a aplicării Cartei.

La nivel național, eforturile de aplicare a strategiei privind Carta nu dispun încă de o procedură structurată și de obiective, etape și calendare concrete. În plus, Carta nu este încă deosebit de vizibilă în procesele de elaborare a legilor sau a politicilor naționale care intră în domeniul de aplicare a legislației UE. Normele naționale privind evaluările de impact încă nu fac trimitere în mod explicit la Cartă.

În același timp, 25 de state membre au desemnat un punct focal al Cartei, după cum se prevede în strategia privind Carta și în concluziile conexe ale Consiliului Uniunii Europene. Stabilirea punctelor focale ale Cartei este un prim pas important deoarece aceste puncte focale pot orienta sau sprijini punerea în aplicare a strategiei la nivel național. Cu toate acestea, majoritatea punctelor focale ale Cartei trebuie încă să-și găsească rolul în contextul național pentru a contribui cât mai bine la o mai bună aplicare a Cartei la nivel național și local.

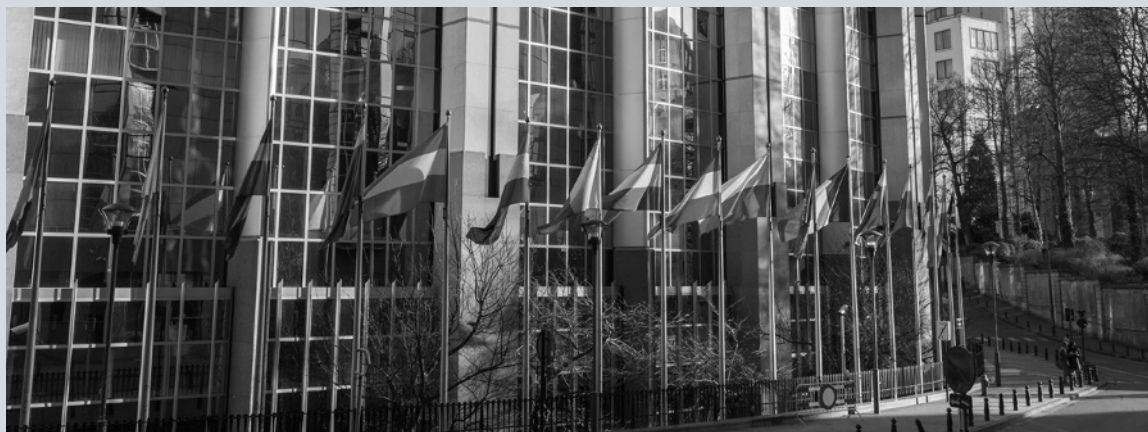
OPINIA FRA 4.1

Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană ar trebui să dezvolte și să actualizeze în continuare instrumente care garantează că procesele de elaborare a legislației și a politicilor UE sunt în deplină conformitate cu Carta. Ar trebui, de asemenea, să-și intensifice eforturile de promovare a Cartei în întreaga UE.

Statele membre ale UE sunt invitate să stabilească un proces structurat, bazat pe obiective, etape și calendare concrete pentru punerea în aplicare a concluziilor Consiliului Uniunii Europene.

Statele membre sunt invitate să consolideze capacitatea punctelor focale ale Cartei cu resurse umane și financiare adecvate, pentru a le permite să intensifice coordonarea și cooperarea cu toți actorii relevanți.

Statele membre ar trebui să se asigure că impactul oricărei propuneri legislative care intră în domeniul de aplicare a legislației UE este întotdeauna evaluat pe baza principiilor și drepturilor din Cartă. Pe lângă verificarea în raport cu standardele naționale privind drepturile omului și cu Convenția, normele privind evaluările de impact ar trebui să impună în mod explicit o evaluare eficientă în raport cu Carta, având în vedere interpretarea dată dispozițiilor acesteia de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

OPINIA FRA 4.2

Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că copiii, femeile, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap și minoritățile etnice care se află într-o situație vulnerabilă au acces la căi de atac judiciare și sunt informate cu privire la drepturile lor procedurale într-un mod accesibil, în conformitate cu legislația UE.

Juriștii se referă adesea la articolul 47 din Cartă (dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil). În plus, la nivel politic, accesul la justiție rămâne un subiect important, după cum reiese din raportul Comisiei Europene din 2023 privind aplicarea Cartei. Raportul din 2023 s-a axat pe protecția juridică eficientă și pe accesul la justiție. Potrivit rapoartelor anterioare ale FRA, Comisia concluzionează că există în continuare obstacole în calea accesului la justiție. Printre ele se numără insuficiența furnizării de informații, în special cu privire la căi de atac extrajudiciare, dificultățile practice în utilizarea soluțiilor de justiție pe cale electronică, insuficiența modalităților de monitorizare a drepturilor copilului în procedurile judiciare și diferite grade de inaccesibilitate a justiției pentru grupurile vulnerabile, inclusiv din motive economice. Toate acestea pot împiedica părțile interesate să recurgă la căi de atac.

OPINIA FRA 4.3

Statele membre ale UE sunt încurajate să folosească sau să promoveze folosirea tuturor fondurilor UE disponibile pentru formarea în materie de Cartă, în special a programelor CEDV și de justiție. Ar trebui să contribuie la creșterea nivelului de conștientizare a Cartei în rândul funcționarilor publici din cadrul autorităților naționale, regionale și locale.

Statele membre ar trebui să asigure participarea efectivă a actorilor relevanți din domeniul drepturilor fundamentale la monitorizarea fondurilor relevante ale UE și să ofere finanțare specială pentru îmbunătățirea capacității și expertizei lor în materie de monitorizare.

Statele membre ar trebui să se asigure că mecanismele lor de depunere a plângerilor cu privire la utilizarea fondurilor UE pot identifica orice încălcare a Cartei și pot oferi căile de atac necesare.

Datele FRA din 2023 sugerează o tendință pozitivă în ceea ce privește formarea în domeniul drepturilor fundamentale. Din ce în ce mai mult, formarea cu privire la Cartă este oferită nu numai membrilor sistemului judiciar, ci și funcționarilor publici, autorităților de aplicare a legii, societății civile, personalului instituțiilor naționale pentru drepturile omului și organismelor de promovare a egalității, jurnaliștilor și studenților. Până în prezent, aceste activități de formare nu par să includă în mod adecvat autoritățile regionale și locale. Programul CEDV și programul privind justiția oferă însă oportunități de cofinanțare a activităților de formare relevante.

Un domeniu important pentru competența în materie de Cartă este implementarea fondurilor UE care intră sub incidența Regulamentului (UE) 2021/1060. Regulamentul obligă statele membre să se asigure că se respectă Carta când implementează fondurile UE. De asemenea, permite instituțiilor naționale pentru drepturile omului și organismelor de promovare a egalității, precum și organizațiilor societății civile, să joace un rol important în monitorizarea respectării drepturilor fundamentale când se folosesc fonduri UE. Raportul FRA din 2023 *EU Funds – Ensuring compliance with fundamental rights* (Fondurile UE – Asigurarea respectării drepturilor fundamentale) a identificat probleme legate de participarea organismelor din domeniul drepturilor fundamentale și a societății civile la procesul de monitorizare, care par să nu aibă capacitate, resurse și competență în materie de Cartă.

Anul 2023 a adus atât progrese, cât și regrese în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale. Publicația FRA *Fundamental Rights Report 2024* (Raportul privind drepturile fundamentale 2024) analizează evoluțiile majore din UE în perioada ianuarie-decembrie 2023 și prezintă opiniile FRA cu privire la acestea. Menționând atât progresele înregistrate, cât și domeniile de interes rămase nesoluționate, aceasta oferă perspective asupra principalelor aspecte care declanșează dezbateri pe marginea drepturilor fundamentale la nivelul UE.

PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA DREPTURILOR DUMNEAVOASTRĂ FUNDAMENTALE ÎN ÎNTREAGA UE —

Pentru conținutul integral al documentului FRA *Fundamental Rights Report 2024* (Raportul privind drepturile fundamentale 2024) – vezi <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024>

Vezi și celelalte publicații ale FRA din domeniu:

- FRA (2024), *Raportul privind drepturile fundamentale 2024 – Opiniile FRA*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/fundamental-rights-report-2024-fra-opinions> (disponibil în toate cele 24 de limbi oficiale ale UE și în albaneză, macedoneană și sârbă)
- Pe [site](#)-ul FRA sunt disponibile rapoartele anuale precedente ale FRA cu privire la provocările și realizările din domeniul drepturilor omului în UE (disponibile în engleză și parțial în franceză).

INFORMAȚII SUPPLEMENTARE

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria

T +43 158030-0 – F +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene